

Ladislav Mňačko (1919 – 1994)

- najvýraznejšia osobnosť slovenskej žurnalistiky a literatúry v 50. a 60. rokoch
- v r 1968 emigroval, do r 1989 žil v Rakúsku, do vlasti sa vrátil po páde komunistického režimu
- patril k zakázaným autorom
- po vzniku Slovenskej republiky 1939 sa pokúsil ujsť do Sovietskeho zväzu a potom do Holandska, Nemci ho chytili a bol internovaný v pracovnom tábore
- po dvoch rokoch ušiel a stal sa členom ploštinskej partizánskej skupiny
- po vojne pracoval ako novinár, od roku 1956 bol šéfredaktorom Kultúrneho života – časopis sa stal tribúnou boja proti schematizmu, dogmatizmu a kultu osobnosti
- v r. 1967 na protest proti antisemitskej politike Československa odišiel do Izraela, bol zbavený československého občianstva musel ostať v zahraničí
- ostro odsúdil aj vstup Varšavskej zmluvy do Československa

tesne pred smrťou sa vrátil do Bratislavy

Tvorba:

Venoval sa dokumentárnej próze.

Kde končia prašné cesty – reportáže z ciest po východnom Slovensku, bez prikrašľovania zobrazuje život a zmýšľanie tamojších ľudí v odlahlých, zaostalých regiónoch.

Oneskorené reportáže – svedectvo o politických procesoch v prvej polovici 50. rokov.

Dlhá biela prerušovaná čiara – rozprávanie o svojich cestách po západnom Nemecku, porovnáva život na Západe a život na Slovensku.

V exile vydal knihu **Kam nevodí Inturist** – obsahuje satirické reportáže zo socialistických krajín.

Agresori a Siedma noc – zbierka politických esejí, v ktorých opísal a odsúdil obsadenie Československa vojskami Varšavskej zmluvy.

Smrť sa volá Engelchen – vojnový román, má **autobiografický charakter**.

- Odohráva sa počas **druhej svetovej vojny a rozpráva o osudoch členov jednej partizánskej skupiny. Mňačko podáva pravdivý obraz Povstania a jeho účastníkov – obraz je bez idealizovania a schematizmu.**

Ako chutí moc – **publicisticko-karikatúrny román, politický pamflet (hanopis) (1968)**

Téma:

Román je precíznou analýzou životného osudu bývalého revolucionára, odbojára a neskôr popredného stranického a štátneho činiteľa, ktorého nekontrolovateľná moc postupne rozkladá mravne, ľudsky a politicky.

Kompozícia románu: 18 kapitol označených číslom

Takmer každá kapitola sa začína v prítomnosti a postupne cez Frankove spomienky prechádza do minulosti. Minulosť je zobrazená formou rôznych epizód. Dej románu je ohraničený udalosťou (trojdňový pohrebom), preto metóda, ktorou je román písaný sa nazýva **rámcové rozprávanie**.

Dielo Ladislava Mňačka „Ako chutí moc“ by sa dalo rozdeliť na dve časti – **prítomnosť a minulosť**. (retrospektívny kompozičný postup)

Prítomnosť má veľmi jednoduchý dej. Odohráva sa počas troch dní pohrebu štátnika.

Fotoreportér Frank má urobiť niekoľko snímok do novín. Ako skúsený a vážny fotograf vie presne, kedy má byť v smútočnej sieni, preto môže tieto dni stráviť voľnejšie. Postupne sa v pohrebnej sieni, ale aj mimo nej stretáva s ľuďmi, ktorí u neho vyvolávajú spomienky.

Minulosť má však oveľa zložitejší epický základ. Spomienky na mŕtveho sú podávané formou rôznych epizód z ich spoločného života.

Štýl, ktorým je dielo napísané je **beletristický**. Román má aj **historickú hodnotu**, pretože pomerne presne podáva udalosti tej doby.

Stručný dej:

Fotograf Frank prichádza do smútočnej siene, kde sa bude konať dva dni trvajúca rozlúčka s jedným z najvyšších straníckych funkcionárov štátu. Frank je tu pracovne, má robiť fotografie pre tlač. Pri tejto príležitosti spomína na to, aký človek bol mŕtvý, keď bol ešte jeho priateľom, a akým sa stal, keď postupoval do vyšších funkcií.

Frank ho spoznal počas Povstania ako veliteľa partizánskej skupiny. Bol odvážny, energický, mal autoritu. Frank mu bol aj svedkom na svadbe. Potom sa však začal priateľ meniť. Moc mu zdeformovala charakter. Považoval sa za neomylného, rozhodoval o všetkom, i o oblastiach, ktorým nerozumel. V mene triedneho boja odstránil mnoho ľudí v svojom okolí. Napokon sa už každého bál, nikomu neveril., žil v neustálom strachu. Postupne strácal priateľov, aj Frank sa s ním rozišiel, sledoval iba jeho kariéru a bavilo ho robiť o ňom kompromitujúce fotografie. Funkcionár sa rozviedol, zobral sa svoju mladú sekretárku, nežili dobre, vzťah si pokazil aj so synom z prvého manželstva. Syn Martin neprišiel ani na jeho pohreb. Funkcionár okúsil ako chutí sláva, moc, peniaze, ale neprišiel na to, že v živote sú aj iné hodnoty. Napokon zomrel celkom opustený, stratil priateľov, česť, pred definitívnym pádom ho zachránila iba choroba a smrť. Na pohreb sa so štátnikom prídu rozlúčiť aj Veronika Hatalová (stará učiteľka) i Judita, partizánske dievča, ktoré malo vo vojne zápletku so štátnikom. U Juditinych rodičov našiel štátnik svoj úkryt. Obaja jej rodičia boli lekárnici, ale neskôr ich zničil lebo si myslel, že sú to špióni. Myslel si to preto lebo jej otec si dopisoval s jedným Izraelčanom.

Napriek tomu, že na pohrebe nikomu neprišla štátnikova smrť ľúto, tak Frankovi ho však bolo ľúto: „Dopustil sa nejednej hanebnosti, neraz zneužil moc, ktorá mu nepatrila, zapríčinil nejedno nešťastie. Jeho motívy, jeho kroky neboli vždy dôstojné, ale vyplývali z ľudských, i keď nie správnych a čistých pohnútok. Bol to predsa len človek. Chybujúci. Možno aj biedny a nešťastný človek“.

Charakteristika postáv:

Frank:

Frank je prominentný fotoreportér už 20 rokov, má pocit menejcennosti, myslí si, že jeho povolanie a existencia sú absolútne nepotrebné.

Nenávidí svoje povolanie, pretože pri ňom pociťuje, ako ním ostatní opovrhujú a majú ho za niktoša. Všade, kam príde sa pred ním ľudia pretvarujú a chvália ho kvôli tomu, aby spravil fotku, ktorú zajtra ostatní uvidia v novinách, no myslia si o ňom, že je iba zberba, ktorá im kradne súkromie. On si to uvedomuje a vie, že nebyť jeho a fotoaparátu, nikto by o tých veľkých a slávnych nič nevedel. Zo začiatku ho jeho práca bavila a možno túžil prostredníctvom nej stať sa slávnym, no postupom času ho práca prestala baviť a chuť stať sa slávnym sa stratila. Chcel zostať v anonymite, lebo videl, čo sláva vie urobiť s ľuďmi a čo im vie zobrať. Napriek svojmu povolaniu nestratil morálne zásady, nedokázal robiť senzácie z vecí, ktoré mu boli blízke. Frank bol k svojmu priateľovi, štátnikovi, vždy úprimný, dôveroval mu, nasledoval ho. V mladosti voči svojmu priateľovi prechovával takú dôveru, že sa on so svojou priateľkou spolu s ním kúpavali nahí. Keď však zistil, že ho štátnik podviedol s jeho priateľkou, poriadne ho zbil, avšak ich priateľstvo tým neutrpelo. Frank robil svojmu priateľovi celý život tieň, ktorý ho sledoval a pozoroval aj potom ako sa odcudzili. Mŕtvý bol síce vždy prvý, ale to neznamenalo, že Frank bol päťolízach. Mal svoju dôstojnosť a zásady.

Frank mal záľubu vo fotení druhej tváre slávnych. Mal doma bohatú zbierku fotografií, ktoré keby niekto našiel, Frank by už z väzenia nevyšiel. Zo začiatku sa bál fotiť prominentov v nepripravených pózach, no veľmi rýchlo zistil, že na neho nik nedáva pozor a môže fotiť, kedy chce a koho chce. Zistila to len jedna osoba – vdova. Týmto činom urobila na Franka veľký dojem. Dovtedy ju považoval len za bezduchý kus nádherného mäsa, ktorý niekto dosadil, aby zruinoval jeho priateľa. Potom ako sa dozvedel, že to vedela si uňho vybudovala väčší rešpekt a páčila sa mu ešte viac. Frank mal ženu, no nemal ju ani spolovice tak rád, ako svoju prvú lásku Margitu. Napriek tomu v jej náručí našiel porozumenie a pokoj. Nedokázal jej povedať, že ju má rád. Nevedel, čo je dôležitejšie, či milovať a byť milovaný na krátky čas, alebo žiť v priateľstve a pochopení po celý život.

Postupne ako mŕtvy začal stúpať, Frank začal cítiť, že sa v ich vzťahu niečo zmenilo. Cítil, že mŕtvy k nemu nie je úprimný, preto sa s ním prestal stýkať, čím navonok prejavoval svoj nesúhlas s tým, čo štátnik robí. Frankovi neimponovala jeho zmena, obviňoval z nej jeho druhú ženu (vdovu). On chcel zostať medzi svojimi priateľmi z odboja, no tí ho medzi seba neprijali. Potom si uvedomil, že bo príliš dlho medzi slávnymi, aby sa mohol vrátiť medzi obyčajných ľudí – svojich dávnych priateľov. Frank obviňoval štátnika z toho, že všetkých svojich priateľov od seba odohnal a že ani on nebol jeho priateľ, chcel na neho zabudnúť. Lenže vo svojom vnútri prechovával city, ktoré vychádzajú zo srdca a nie z rozumu a tým sa nedá rozkázať. Darmo si nahováral, že ten mŕtvy bol niktoš, s ktorým sa netreba zaoberať, že ho prezrel už dávno a už dávno zatratil, že je mu celkom ľahostajný, že sa dožil konca, aký si zaslúžil.

Rozumom to uznával, ale človek sa neskladá len z rozumu, človek sa okrem iného skladá aj zo svojej minulosti a Frankova minulosť bola neodmysliteľná od toho mŕtveho, prežili spolu priveľa, nemalo by nijaký význam popierať to. Frank ho stále považoval za priateľa, ktorý zišiel zo správnej cesty.

Vdova:

Krásna blondína. Bola najprv mŕtveho sekretárkou. Frank ju obviňoval z pádu a premeny mŕtveho. Svoj život po boku mŕtveho si predstavovala inak. Chcela aj jeho peniaze a vymoženosti, no chcela aj jeho. Isteže, ale aj jeho celého, a to nejde. To bol zase jej omyl. Zazlievala mu asi, keď prišiel domov z ďalekej cesty ustatý na smrť, zatiaľ čo ona čakala. Mal sa na ňu vždy usmievať, vždy ju hladkať, rozmaznávať, vždy milovať, Myslela si, že ako žena prvého muža v krajine nebude mať žiadne povinnosti, no zmýlila sa. Jej život sa zmenil na pretváрку, ktorú musela hrať na verejnosti, ale aj v súkromí. Prekážalo jej, že nemá súkromie, že ju stále niekto sleduje. Nemohla si dovoliť robiť veci, ktoré ako neverejná, neznáma osoba robila. Neskôr, keď sa s mŕtvyvm odcudzili, si z neho robila posmech, zosmiešňovala ho pred ľuďmi, ktorý ho predtým poznali aj iného. Pohrdala ním. Aj jej prekážala jeho premena. Keď si ho brala bol to chlap, po ktorom túžila, postupne sa však zmenil na trosku, ktorá nebola schopná splniť jej vysoké nároky. Preto si našla iného muža, ktorý dokázal naplniť jej citové nároky. Verejne sa o nej hovorilo ako o pobehlici, čo spáva s každým chlapom, ktorého stretne, ale ona mala len jedného. Jediná ona si dokázala všimnúť Frankovu záľubu v zachytávaní druhej tváre prominentov. Týmto poznatkom ho mohla zničiť, no neurobila to. Možno preto, že Frank jej bol ľahostajný, a možno preto, že Franka považovala za osobu, ktorá je hodna jej uznania a obdivu. Páčilo sa jej, že má svoju dôstojnosť. Odmietla Frankove nemravné návrhy a aj tým si u neho získala určitú vážnosť. Nebola len pekná, ale aj inteligentná a všímavá.

Galovič:

Šéf bezpečnostného kabinetu. Mŕtveho najväčší politický sok.

Galovič bol presný opak mŕtveho: rozhodný, vedel používať moc a nerád sa ukazoval na verejnosti. Mŕtvy bol síce prvý muž krajiny, no Galovič bol ten, kto všetko z úzadia riadi.

Nemal priateľov, priateľstvo považoval za slabosť a on slabosti nemal. Nikdy sa nešepkalo, že by mal milenkú, to bolo pre každého priam nepredstaviteľné. Aj pre neho. Chodiť za ženskými bolo v rozpore s princípmi, ktoré strážil. Slabosť. Nerest'. A čo horšie, nebezpečenstvo vyzradenia tajomstiev. Bol vždy v službe, plnil si povinnosti. S málokým sa pristavil. V spoločnosti stával osamotený, v strehu. Nikdy nemal priateľa. Priateľstvo pokladal za zahanbujúcu, sentimentálnu príťaž a nedôstojný záväzok. On sa nechcel, nepotreboval ukazovať na verejnosti, nevedel sa spoločensky správať, obliekať, no jedno vedel, vedel vládnuť. Žil skromne a striedom. Galovč býval v trojizbovom byte. Odmietol vilu. Verejne vystupoval len nerád. V spoločnosti sa vždy cítil nesvoj. Nevedel sa správať, nevedel jesť, vždy mal zle uviazanú kravatu. Nikam nechodil so ženou, keď už musel na recepciu, či na nejakú slávnosť, vždy šiel sám. Nemal reprezentatívnu ženu, ktorú by potreboval ukazovať na obdiv, nevozil sa v drahých autách, značil si kto to robil, mohlo sa to niekedy zísť. Do úradu a z úradu chodieval pešo. Na dovolenku, ak vôbec niekam šiel, cestoval druhou triedou. Za vlastné. Veľmi starostlivo sledoval, ktorý z funkcionárov používa služobné auto na súkromné cesty. Niekedy sa to môže zísť. Galovič nič nerobil z osobných pohnútok, neničil ľudí z nenávisťi, žiarlivosti, alebo strachu. Bol to muž bez pocitov. Galovič sa za celý čas svojho úradu nedopustil nijakej chyby. Galovič bol monštrum, monštrum s absolútnou morálkou. Nevedel, čo je radosť, nevedel, čo je žiaľ. Veci triedil na dobré a zlé. Humánne je, čo je pokrokové, a pokrokové je, čo je revolučné. To čo bolo dobré nechal na pokoji, čo bolo zlé, alebo nevhodné, nepohodlné zničil. Odhaliť. Usvedčiť. Zneškodniť! Galovič mal veľmi úzky slovník. Nenávidel intelektuálov, systematicky ich odstraňoval. To bola jeho spoločná vlastnosť s mŕtvym, no mŕtvy to robil zo žiarlivosti a strachu, on z presvedčenia. Galovič na nič nezabúdala. Obklopoval sa ľuďmi, ktorí boli podobní ako on. Neveril nikomu. Netúžil po moci, nepachtil za ňou ako mŕtvy. Keď sa napokon stal prvým mužom, nestalo sa tak preto, že by on chcel. Galovič zostal posledný zo starej garnitúry, ktorá bola na pokraji pádu. Reprezentoval skostnatenosť a zastaralosť predošlej doby.

Mŕtvy:

Frankov priateľ. V mladosti si boli veľmi blízki. A medzitým ten, čo tu leží mŕtvy, si časom vybudoval povest' najlepšie oblečeného muža v krajine, kravata sa mu stala symbolom úspechu, fetišom vzostupu, umocnením šarmu – a pre Franka, ktorý ho tak dobre poznal, dôkazom narastajúcej márnivosti.

Bol veliteľom partizánov SNP. Od svojich ľudí vždy vyžadoval železnú disciplínu, poriadok a poslušnosť. Niekedy hraničila jeho tvrdosť až s krutosťou. Bol rozhodnutý. Bol i panovačný. Vyžadoval železnú disciplínu i tam, kde bola obt'ážná a zbytočná. Bol márnomyseľný, potrpel si na efektne činy a akcie, ale nehrnul sa do nich bezhlavo a nehnať svojich mužov zbytočne na jatky. Veľmi mu zazlieval, keď na mieste zastrelil chlapca, sopliaka, ktorý zaspal na stráži. Ale neskôršie im Nemci vpadli do boku zato, že im zlyhala stráž. Od mladosti bol vodcovský typ. Vždy sa našli ľudia, ktorí ho nasledovali, ale nešli za ním zo strachu alebo pre peniaze, šli za ním z presvedčenia. Jednoducho bol vodca. Ako vedúca postava z odboja sa dostal do strany a na krajský výbor. Bol vytrvalý, tvrdý, neúprosný, kde treba. Neúnavný, nepodplatiteľný.

Vo dne v noci bol v činnosti, cestoval po kraji, nečakane sa zjavoval tam, kde horelo, kde bolo treba vymiesť zaprášené kúty. Agitoval, presviedčal, prosil, hrozil, kričal, zatváral a nevelmi ho zaujímalo, či vždy právom, mal plnú moc, mal dosť odvahy na rozhodnutie a dosť energie pre čin. Počas pôsobenia v kraji bol s Frankom ešte lepší priateľ ako býval. Radil sa s ním ako ďalej Frank odobroval, alebo oponoval jeho činom. Boli s Frankom intímnymi, dlhoročnými priateľmi. Postupne ako začal stúpať na spoločenskom rebríčku sa ich vzťah s Frankom menil – odcudzovali sa. Mŕtvy sa náhle z ničoho nič ocitol na najvyššom poste v

kraji. To Frank považoval za okamih jeho života kedy sa zmenil. Mŕtvy začal byť pyšný, začal sa báť. Báľ sa o svoju moc, preto pre seba uzurpoval stále väčšiu právomoc.

Začiatkom jeho pádu mohla byť aj skutočnosť, že sa obkľopoval ľuďmi, ktorí mu neustále tlačili do hlavy myšlienku o jeho genialite. On si to potom sám začal myslieť. Keď sa stal šéfom kabinetu v krajine na chvíľu mu spadol kameň zo srdca, lebo triumfoval nad svojim politickým sokom. Avšak keď Galovič zaujal miesto na oddelení vnútorných záležitostí, tak sa báľ ešte viac, a preto bol ešte mocichtivejší. Možno preto, že dosiahol to po čom túžil celý život a možno s celkom iných dôvodov. Iste, vždy chcel vyniknúť nad iných, vždy chcel byť prvý na čele. Ale keď iní – Franka nezaujímá z akých dôvodov – spoznali jeho výnimočnosť, umožnili mu vyniknúť a urobili ho prvým, prestal byť výnimočným a vynikajúcim a prvým, potlačil v sebe práve tie vlastnosti, ktoré ho vyniesli nahor.

Sústredil vo svojich rukách moc. Ale moc nevyužíval. Len ju zneužíval na zabezpečenie ešte väčšej moci. Nestala sa v jeho rukách prostriedkom, stala sa cieľom všetkého jeho snaženia. Rozhodoval o všetkom, o tom čo je právo, čo nie je právo, vyslovoval suverénne súdy o umení, v ktorom sa nevyznal, dnes viedol poradu o poľnohospodárstve, zajtra o zložitej technológii vodných stavieb ..., rozčúľil sa nad zle fungujúcou železničnou dopravou, sám si ju vzal načas pod dozor a nevyriešil nič. Je len samozrejmé, že v každom prípade boli na vine tí druhí. **Tak sa časom v jeho myslení stal celý národ bezhlavou a beztvorou masou, ktorú treba viesť za ručičku, strážiť, trestať, ktorej nemožno dôverovať, ktorá robí všetko napriek, a to jemu napriek, ktorá mu závidí a chce ho znemožniť.**

Neskôr sa už báľ rozhodovať aj o banálnych veciach, báľ sa, že urobí chybu, ktorú by mohli zneužiť proti nemu. Napokon sa už báľ rozhodnúť o čomkoľvek. Tým zatiaľšie si však upevňoval svoje postavenie, uzurpoval pre seba vždy väčšiu právomoc, sústredoval vo svojich rukách všetku moc, akú vedel dosiahnuť. Veľmi sa báľ jediného človeka, ktorý stál mimo dosahu jeho moci, ktorý mal takisto pevné, ak nie pevnejšie postavenie. Báľ sa Galoviča. Boli časy, keď to nevyzeralo, že sa tak strašne bojí. Raz, keď sa mu naskytla príležitosť mohol odstrániť Galovič, ale neurobil to. Nespravil to, pretože sa báľ o svoje pozície.

Na sklonku života sa už báľ všetkých – aj Franka. Napokon ku koncu sa ten mŕtvy začal Franka báť. Možno vycítil, že Frank o ňom priveľa vie, a uvedomoval si, ako sa to skončilo s tými, o ktorých on priveľa vedel. Ale vtedy sa už báľ všetkého a všetkých. Vtedy sa už báľ tieňov. A tieňov bolo dosť a stále ich pribúdalo. Štátnik si rád vypil. Zvykol piť s Frankom, ale potom ako sa odlúčili pil aj sám. Zniesol veľa, ale nikdy nevedel kedy má dosť – nepoznal mieru.

Veľakrát z toho vznikli trapné situácie.

V diele „Ako chutí moc“ sa autor sústreďuje hlavne na **dva problémy**: 1.Moc a jej vplyv na charakter človeka 2.Vykreslenie politickej situácie

V problémoch **doby** Mňačko kritizuje **politických procesov a neobmedzenej vlády mocných stranických funkcionárov**. Autorovi sa nesúhlasí s faktom, že o umení môžu rozhodovať ľudia, ktorý sa mu vôbec nerozumejú. Nepáči sa mu, že mocní chcú za každú cenu meniť skutočnosť vo svoj prospech. **(cenzúra)Politické procesy** odsudzuje v epizóde, kde zatvorili Juditinu rodinu. Nechápe ako môžu niekoho posadiť do väzenia za to, že vyslovil, alebo napísal **vlastný názor**. Dopisoval si s dávnym priateľom, ktorý emigroval do Izraela. V listoch ho otvorene informoval o všetkom, čo sa u nás robí. Naivne sa domnieval, že u nás existuje čosi ako **listové tajomstvo**. Rozdrapenosť a nafúkanosť ľudí, ktorí boli pred pár rokmi ničím a zrazu sa stali čelní predstavitelia strany. Tvárili sa, že môžu žiť bez obmedzení, **mimo zákona**. Bol čas hájenia, stanovili ho prísne zákony. Ale zákony zrejme neplatili vždy, všade a pre každého. Najmä nie pre tých, ktorý ich sami vymysleli odhlasovali.

Hlavnú úlohu hrá však v tomto románe **MOC** – moc, ktorá dokáže pomáhať, ničiť, odstraňovať, ktorú možno využiť, alebo zneužiť. Mňačko píše, že nevie, či je moc dobrá alebo zlá, píše, že to aká je záleží od povahy človeka, ktorý s ňou pracuje. Tvrdí, že moc je veľmi silný omamný prostriedok, droga, ktorá po čase zlomí takmer každý charakter. Slabší charakter zlomí rýchlejšie, silný až po dlhšom čase. Poukazuje na to, že moc podobne ako droga sa po čase stane cieľom celého bytia a snaženia človeka, ktorý je s ňou spätý. Zhromažďuje jej stále viac a viac, má o ňu strach, bojí sa, že by o ňu mal prísť. Mňačko upozorňuje, že na moc treba byť pripravený, pretože ak sa niekto stane zrazu mocným nevie čo s ňou. Nevie ako ju použiť, môže napáchať viac zla ako dobra. Ľudia, ktorí sú pri moci robia chyby. Nikdy však nepripustia, že chybu mohli urobiť oni, vždy sú na vine tí druhí. Je len samozrejme, že v každom prípade boli na vine tí druhí. Postupne sa od takýchto ľudí odvracajú všetci. Pre moc a peniaze sú ľudia schopní robiť čokoľvek, nechajú sa podplácať, dajú si hovoriť akí sú geniálni, utápajú sa vo vlastnej dokonalosti.

Naturalistický jazyk je príznačný pre väčšinu Mňačkových diel. Nebráni sa používaniu vulgarizmov, čím dosahuje efekt reálnosti, pretože postavy rozprávajú ako by sa dalo očakávať od ľudí ich postavenia a vzdelania. “...počul tľmenú veliteľovu nadávku: zhasni ty hovädo...” V diele sa nájde málo dialógov a opisov, zato je ich tam mnoho prerozprávaných taktiež veľa Frankových úvah, čiže vnútorných monológov. Z básnických prostriedkov sa v románe nachádza veľa rečníckych otázok, ktoré vyslovuje predovšetkým Frank vo svojich úvahách nad životom.